

2. tematika felső tagozatos általános iskolás diákoknak

az adott foglalkozás céljai: <ul style="list-style-type: none"> - kommunikáció - együttműködés - vita készségek gyakorlása - vita gyakorlatban való részvétel - reflexió 		
idő	gyakorlatok	eszközök
5 perc	energizer - ráhangolás: egyszerre álljon négy¹	
5 perc	a vita alapértékei - szabályalkotás² - ismétlés az 1. tematika alapján	meglévő plakát érdemes újra aláírást/pecsétet kérni a résztvevőktől (ez a blokk csak akkor releváns, ha lét különböző időpontban valósul meg a tematika)
15 perc	véleményvonal³ <i>Az iskolákban meg kellene követelni az egyenruha viselését.</i>	oldal lapok - egyetértek // nem értek egyet
15 perc	négysarkos vita⁴ <i>Szükség lenne arra, hogy az iskolában a tanárok politikáról beszéljenek a diákokkal</i>	oldal lapok - egyetértek // inkább egyetértek // inkább nem értek egyet //nem értek egyet székek berendezve a négy oldalra
opcionális szünet		
40 perc	Leila dilemmája⁵	táblára vagy plakátra megrajzolni a pontozó táblát; mese; írólapok, tollak
5 perc	kilépő kártya⁶	kilépő kártyák, tollak

Ajánlott módszertani kiadványok a DIA-tól vitafoglalkozások megtervezéséhez és megvalósításához:

- Gondolkodjunk 3D-ben! <https://i-dia.org/shop/#gondolkodjunk>
- Dilemma, Disputa, Demokrácia <https://i-dia.org/shop/#dilemma>

Gyakorlatok rövid leírása

¹Egyszerre álljon négy

A játékosok körben ülnek. Elmagyarázzuk a játékszabályt: egyszerre négy ember állhat legfeljebb 3-4 másodpercig. A játékosok nem kommunikálhatnak egymással, de mindenkinek figyelni kell, és mindenki felelős azért, hogy egyszerre 4 ember áll, se több, se kevesebb. Tippek az irányító számára: pár percbe telik, amíg a csoport rájön a játék lényegére, utána jó ritmusban fognak felállni, leülni, és együtt dolgozni. Nagyon izgalmas, és jó közérzetet biztosít a csoportban, támogatja az egymásra hangolódást.

²A vita alapértékei - szabályalkotás

Érdekes egy közös szabályrendszert alkotni erre a foglalkozásra, ahol főleg vitával foglalkozunk. A szabályokat építhetjük a csoport már meglévő szabályaira is, illetve érdemes közösen megbeszélni az egyes szabályokat - mit értünk alatta, miért fontos. A szabályokat közösen fogadjuk el, esetleg egy plakátra is felírhatjuk őket, melyet aztán minden résztvevő aláír, vagy egy nyomdával lepecsétel.

- Partneri viszony a beszélgetők között.
- Egyenlő esélyek a vitában.
- Valódi érvek tisztelete és sokszínű vélemények elfogadása.
- Megbélyegzésektől, személyeskedéstől mentes párbeszéd.

Érdekes a társaságnak megmutatni a vita közben használt kézjeleket is, melyek segítségével közbevágás nélkül tudnak reagálni egymásra a vita során. Ezeknek a kézjeleknek nem csak vitafooglalkozáson vehetjük hasznát.

Videó a kézjelekről: <https://www.youtube.com/watch?v=6h5DkeAlRa8>

³Véleményvonal

Elhangzik egy állítás, aminek hatására a résztvevőknek egy skálán kell felállniuk annak mérten, hogy mennyire értenek egyet vele. Érdemes a teremben jelölni is a két végpontot: egyetértek és nem értek egyet. Miután elhelyezkedet kérdezzük meg, ki miért oda állt. Érdemes a végpontoktól kezdeni és haladni középre.

⁴Négyszarkos vita

Elhangzik egy állítás, aminek hatására a résztvevőknek el kell helyezkednie az *Egyetértek*, *Inkább egyetértek*, *Inkább nem értek egyet* és *Nem értek egyet* sarkokban annak mérten, hogy mennyire értenek egyet vele. Érdemes a teremben négy sarkában lehelyezni egy-egy papírlapot a sarkok nevével. Miután elhelyezkedtek kérdezzük meg, ki miért oda állt.

Ajánlott tételmondat: *Szükség lenne arra, hogy az iskolában a tanárok politikáról beszéljenek a diákokkal.*

⁵Leila dilemmája

Eleve kiscsoportokba (kb. 5-7 fő) ültetjük a résztvevőket és elmondjuk Leila történetét, menet közben adjuk ki az instrukciókat is. Először egyéni, majd kiscsoportos és végül

egy nagycsoportos szimpátia sorrendet kell alkotniuk. Attól függően mennyire képes a csoport az együtt dolgozásra, egymás meghallgatására döntsünk arról, hogy bevisszük e a közös, teljes csoportra érvényes döntéshozatalt, vagy kiscsoportban visszük végig a vitát.

Ez a mese úgy kezdődik, hogy Leila szerelmes Mohammedbe. Nagyon. Egész nap vágyódik utána, de sajnós Mohamed a krokodiloktól hemzsegő folyó túlsó partján lakik. Egy szép napon Leila felkerekedik, elmegy Ahmedhez, és kéri őt, vigye el a csónakján Mohamedhez. Ahmed azonban visszautasítja a kérést. Ezután Leila Alit kér meg – de Ali egy ajánlattal áll elő: átviszi a lányt a folyón, ha cserébe nála tölti az éjszakát. Leila megkötí az alkut Alival. És másnap végre találkozik Mohameddel, akinek elmeséli viszontagságait. Mohamed azonban visszautasítja a lány közeledését, és hazakergeti őt. Míg Leila szomorúan bandukol hazafelé, összetalálkozik Jaffarral, s elmeséli neki a hányattatásait – Jaffar erre jól elveri Mohamedet.

Most készítsd szimpátia-sorrendet a szereplőkről! Írd le egy papírra.

Kiscsoportban egyeztessétek az egyéni sorrendet és állapodjatok meg egy kiscsoportos szimpátia sorrendben. Törekedjétek a konszenzuson alapuló döntéshozatalra! (A tréner felírja a csoport sorrendeket a plakátra.)

Miután minden kiscsapat sorrendje felkerült, kérjük meg a társaságot, hogy állapodjanak meg egy nagy, közös sorrendben is. Érdemes az egyértelműbbtől haladni, pl. amiben eleve megegyezik a nézőpont, vagy csak minimális eltérés mutatkozik.

Kérjük meg a résztvevőket, hogy próbáljanak meg érvelni, fejtsék ki gondolataikat, hogy kit és miért helyeztek az adott rangsorhelyre. Törekedjünk a konszenzusra, de legalább a kompromisszumra.

De, ahogy az lenni szokott: a történetnek itt még nincs vége. Új információkat tudtunk meg a szereplőkről! Leiláról kiderült, hogy 16 éves, és Mohamed, akibe szerelmes kétgyermekes apuka, történetesen Leila tanára. Ahmedről megtudjuk, hogy ő Mohamed kollégája, aki nagyon szeretne kimaradni ebből a szerencsétlen szerelmi ügyből, ráadásul rossz ötletnek is tartja a látogatást a folyó túlsó partján. Ali (a gonosz ajánlattevő) igazából Leila nagypapája, aki azért kéri a lányt, hogy töltsen nála az éjszakát, hátha reggelre letesz a reménytelen vállalkozásról. És végül Jaffarról megtudjuk, hogy ő egy dühöngő örült, odavan Leiláért, és mindenkit megver, aki neki fájdalmat okoz.

Most hogy áll a szimpátia-sorrended? Kiscsoportban vitassátok meg, majd osszátok meg velünk. (A tréner felírja a plakátra az új sorrendet is.)

Célok: a vita, az érvelés megtapasztalása, egymásra való figyelem, csoportos döntéshozatal

Eszköz: plakát, filcek, cetlik, tollak

Idő: legalább 30 perc, de a teljes óra ráhagyható

Reflexiós kérdések: miért ennyire nehéz döntenie? mi húzódik meg a történet mögött? milyennek értékelitek a vitát? mennyire sikerült meghallgatni egymást? mennyire

sikerült nyitni a többiek álláspontja felé? mennyire hajtogattátok csak a saját igazatokat, meg sem hallva a többieket? mi az, amit ebből a gyakorlatból haza tudtok vinni magatokkal?

Táblázat a pontok jelöléséhez:

érdemes előre elkészíteni, de csak a táblázat első 4 oszlopáig, hogy ne jöjjenek rá a résztvevők, hogy közösen kell döntést hozniuk és arra se, hogy lesz egy második kör is, vagyis nagyon valószínűséggel folytatódik a mese.

A táblázatba a szerint írjuk a számokat, hogy melyik csapat melyik szereplőt hányadik helyre rangsorolta a szimpátia sorrendjében.

	1. csapat	2. csapat	3. csapat	KÖZÖS	1. csapat	2. csapat	3. csapat	KÖZÖS
Leila								
Mohamed								
Ahmed								
Ali								
Jaffar								

Tipp: a gyakorlatleírás megtalálható a DIA Dilemma, Disputa, Demokrácia kiadványában. <https://i-dia.org/shop/#dilemma>

Kilépő kártya

Nyomtassunk előre kilépő kártyákat néhány, a foglalkozásra irányuló reflexiós kérdéssel. Természetesen az is működik, ha kis cetliket, post-iteket adunk a résztvevőknek és szóban mondjuk el a reflexiós kérdéseket.

Lehetséges kérdések a reflexióhoz:

- Mi fogott meg a leginkább a foglalkozáson?
- Min fogsz gondolkozni a foglalkozás hatására?
- Mit gondolsz most a vitáról?
- Hogy érezted magad a vita foglalkozáson?
- Szívesen részt vennél e hasonló vita foglalkozásokon?